

تغذیه کودکان

قسمت اول تغذیه نوزادان :

شیرمادر همیشه آماده است و احتیاج بتهیه و پختن ندارد . شیر مادر سالم و دارای میکرب که معمولا در تغذیه با شیر خشک و بطری وجود دارد نیست . شیرمادر ترش و خراب نمیشود . حتی هنگامیکه مادر حامله است ، شیرمادر هرگز زیاد سرد و زیاد گرم نیست . مادر مجبور نیست که شیشه شیر تمیز کند . در مسافرت و غیره بهمراهش است و مجبور نیست که شیشه بشوید و بیا

۱- تغذیه با شیرمادر : در این قسمت راجع به اهمیت شیرمادر و اینکه چرا مادر باید بچش را شیر بدهد صحبت میکنیم . شیرمادر کاملترین غذا برای کودک است . شیر مادر مقدار پروتئینی را که برای ساختمان و رشد بدن نوزاد لازم میباشد دارا است . همچنین دارای مقدار کافی کربوهیدرات ، چربی ، ویتامینها ، مواد معدنی و آب مورد نیاز نوزاد میباشد .

وسائل زیادی باخودش حمل نماید . از شیر گرفتن باید خیلی آهسته انجام گیرد یعنی مادر کم کم شیر دادن را کم کرده و بعد از چند هفته قطع نماید . در این فاصله مادر باید غذا دادن را شروع کند .

شیر مادر بهترین غذا است .

تغذیه با شیر مادر راه طبیعی تغذیه نوزادان است . دیگر راهها را بنام تغذیه مصنوعی مینامند در قسمت بعد راجع به خطرات تغذیه با شیر خشک یا تغذیه مصنوعی صحبت میکنیم .

۲- تغذیه کودک از هنگام تولد تا

چهار ماهگی .

شیری که از پستان مادر در چند روز اولیه جاری است بنام کلسترو نامیده میشود این شیر برای طفل بسیار خوشت بنابراین طفل بمحض تولد باید با پستان مادر تغذیه شود . معمولا کودکان بمحض تولد شروع به مکیدن پستان مادر میکنند در غیر اینصورت باید داخل دهان طفل را بایک قاشق آب سرد جوشیده مرطوب کنید . معمولا این کار باعث شروع به مکیدن میشود شیر دهی باید شب و روز انجام گیرد . هر چه بیشتر طفل پستان مادر را بمکد شیر بیشتر تولید میشود .

شیر مادر بتنهائی در چهار ماه اول زندگی کودک کافی است و احتیاجی به غذای

اضافی نیست فقط هنگامیکه طفل دچار اسهال است که دستور آن قبلا گفته شده ولی اگر کودک در منطقه گرم زندگی میکند و زیاد تشنه میشود آب جوشیده سرد شده بایک قاشق تمیز از یک لیوان تمیز باو بدهید . آب را بعد از تغذیه با شیر مادر بدهید نه قبل از آن چون ممکن است معده کودک پر شود و دیگر نتواند شیر بخورد .

گاهی کودک بعد از تغذیه با شیر مادر گریه میکند . مادر فکر میکند که شیر او کافی نبوده و طفل سیر نشده و شروع به دادن تغذیه مصنوعی میکند . این موضوع اغلب اشتباه است زیرا بعضی کودکان بیشتر از دیگران گریه میکنند و شاید این فقط بدلیل این باشد و یا شاید شکم درد داشته باشد هرگز شیر خشک را بدلیل گریه طفل شروع نکنید .

مکیدن طفل بهترین راه برای تولید و جاری شدن شیر از پستان مادر است این عمل شیر بیشتری میسازد ولی اگر طفل تمام شیر پستان را بخورد و مقداری شیر در پستان بماند باردیگر نیز شیر کمتر ساخته میشود .

تغذیه مصنوعی دو خطر دارد یکی اینکه طفل دیگر آنقدر گرسنه نیست که شیر مادر را بخورد و دیگر اینکه طفل تغذیه با شیشه شیر را راحت تر مییابد و دیگر تنبل میشود که پستان مادر را بمکد و در نتیجه شیر مادر کمتر تهیه میشود .

مکیدن طفل باعث تولید شیر بیشتری در پستان مادر میشود .

اگر مادری بشما شکایت میکند که طفلش مرتب گریه میکند باو بگوئید که خیلی از بچه‌ها گریه میکنند ودلیلش اینست که فعالتر از دیگر کودکان هستند باو بگوئید هر وقت طفل شیر میخواهد باو بدهد و هر چه بیشتر طفل پستان را بمکد شیر بیشتر میآید .

اگر مادری راجع به وضع تغذیه کودکش شک دارد میتواند طفل را بیک مرکز بهداشت مادر وکودک برده او را وزن کند و بعد از یک هفته دوباره او را وزن کند اگر وزنش افزایش یافته بود بنابراین باید شیر مادر کافی باشد . باو بگوئید در مدت چند هفته عادت گریه کردن تمام میشود .

اگر کودکی خوب شیر نمیخورد وبنابراین افزایش وزن پیدا نمیکند مادر میتواند تغذیه مصنوعی را بوسیله شیشه شیر بلکه بوسیله فنجان وفاشق شروع کند . غذای کودک مثل آرد برنج ، آرد گندم و آرد نخودچی خیلی رقیق را برای کودکان سه چهار ماهه و حتی در شش هفتگی میتوان شروع کرد . اگر ممکن است مقداری شیر— خشک یا تخم مرغ و یا لوبیای بدون پوست نرم شده به غذای او اضافه کنید . ممکن است کودک با این غذاها دچار اسهال شود اگر چنین شد غذاهای پروتئینی یعنی— شیرخشک و تخم مرغ و لوبیا را برای یکی

دو هفته قطع کنید . همچنین میتوانید باو کمی شیر جوشیده گاو با اضافه کردن آب وشکر بدهید ودر این مدت باید تغذیه با شیر مادر را ادامه دهید . فقط یکبار در روز از غذاهای نامبرده اضافه کنید . این غذاها را بعد از شیر مادر بدهید . اگر مادر شیر ندارد ولی کسی در خانواده و فامیل بچه کوچک خود را شیر میدهد کودک

خود را برای شیر خوردن باو بسپارید .

بمادر شیرده بگوئید که خودش باید خوب غذا بخورد وگرنه احتمالاً شیر کافی نخواهد داشت . کودکانی که با شیر مادر تغذیه میشوند معمولاً تا پنج شش ماهگی خوب رشد میکنند . بعد از شش ماهگی است که باید غذاهای پروتئینی کافی به طفل داده شود .

غذای تازه را دوست نخواهد داشت ولی کم کم با کمک یک فاشق شروع به غذا دادن بکنید تا طفل به طعم غذاهای جدید عادت کند . غذاهای جدید را هنگامی که طفل گرسنه است شروع کنید تا با اشتیهای کامل آنرا بخورد . غذاهای مختلف را باهم ندهید . بگذارید به طعم یک غذا عادت کند بعد غذای دیگر را شروع کنید .

بمحض اینکه یک کودک شروع بخوردن غذا میکند مواد غذائی پروتئینی به غذای او اضافه کنید .

مدفوع یک کودک که با شیر مادر تغذیه میشود زرد رنگ و نرم است بمحض اینکه غذا باو میدهید فرم مدفوع عوض میشود بیشتر شبیه مدفوع بزرگسالان میگردد . بنابراین اگر مقدار فرم و رنگ مدفوع طفل در هنگام دادن غذا عوض میشود نگران نباشید .

خلاصه‌ای از آنچه گفتیم تکرار میکنیم تا همیشه بخاطر داشته باشید :

- ۱- شیر مادر بهترین غذا است .
- ۲- تغذیه نوزاد را بمحض بدنیا آمدن با شیر مادر شروع کنید .
- ۳- اولین غذای کودک را با چیزی مثل آرد برنج و ذرت از چهار ماهگی شروع نمایید .
- ۴- هنگام شش ماهگی طفل بایستی غذاهائی شامل پروتئین را سه بار در روز بخورد .

شیر مادر معمولاً تمام مواد لازم را برای رشد کودک تا ۶ ماهگی دارا است بعد از آن شیر مادر کفاف رشد کودک را نمیکند . در این سن باید مقدار زیادی مواد غذائی دیگر بعلاوه شیر مادر مصرف کند . از چهار ماهگی باید آرد برنج رقیق را شروع کند تا بموقع عادت بخوردن غذا پیدا کرده باشد اغلب کودکان اولین دندان را در ۶ ماهگی در میآورند . بنابراین قبل از اولین دندان طفل باید غذائی مثل آب برنج رقیق خورده باشد .

در چهار ماهگی شروع به دادن اولین غذای طفل چیزی مثل آب برنج کنید . ابتدا باید غذای کودک را یک بار در روز هنگامیکه خیلی گرسنه است باو بدهید وقتیکه آنرا خوب خورد میتوانید به دوسه بار در روز برسانید . آرد گندم و آرد برنج و آرد ذرت مواد غذائی خوبی هستند که میتوان اولین غذای طفل را با آنها شروع کرد .

بعد از اینکه طفل این مواد را بخوبی هضم و تحمل کرد میتوانید موادی مثل عدس و نخود و لوبیای بدون پوست و نرم شده ، کره ، تخم مرغ و گوشت چرخ کرده ماهی تازه و نرم شده و یا موادی مشابه اینها که در دسترس میباشد جهت تغذیه طفل مصرف نمایند . کودک در ابتدا مزه

تأثیر وسایل صوتی و تصویری در آموزش پرورش

بشر از زمانی که زندگی خود را بصورت ابتدائی آغاز کرده همواره از اشیائی که اطرافش بوده و مسائلی که در زندگی روز مره خود با آنها روبرو بوده الهام گرفته و تصاویر گوناگون با وسائلی که در اختیارش بوده بر سنگها والواح گلی نقش کرده که امروز مقدار مختصری از آنها باقی است و باستان شناسان آنها را کشف ومورد مطالعه قرار داده اند .

اگر به نقوشی که در غارها از اجداد ما باقی مانده مختصر توجهی کنیم وتکامل هنر نقاشی را هم در نظر بگیریم متوجه ظرافت تصاویر مزبور خواهیم شد و از ذوقی که در تهیه آنها بکار رفته متعجب خواهیم شد . شهر نشینی در جوامع بشری وآنچه که امروز تمدن نامیده میشود باعث ترقی وتعالی نقاشی و بطور کلی هنر (تصویر) گردید . از زمان رنسانس یا تجدید حیات هنری و ادبی اروپا " تصویر " نیز دستخوش تحولات ریشه‌ای گردید وبعنوان یکی از هنرهای پایه شناخته شد .

تعلیم وتربیت نیز چون جزئی از زندگی

اجتماعی است ناچار باین تحولات هماهنگ شد و تغییراتی یافت تا جایی که امروزه از وسائل مختلف جهت "یاد دادن" استفاده میشود البته تئوری‌های مناسب زمان نیز بکمک این وسائل در آموزش و پرورش آمد و در مجموع باعث دگرگونی در سیستم های آموزشی گردید . اگر قصد ما حتی آموزش نحوه کار قمرهای مصنوعی و یا پرواز موشک های بین قاره هم باشد میبایستی از وسائلی که در اختیار داریم استفاده کنیم و با نشان دادن تصاویر مختلف و پخش گفتار مناسب آموزش را تسهیل نمائیم و آموزش کودکان نیز از این قاعده مستثنی نیست بلکه در مورد کودکان حتما باید از وسائل صوتی و تصویری بنحو احسن استفاده کنیم تا نتیجه بهتری عاید شود .

یکی از مسائلی که باید حتما در طرح ریزی نظام جدید آموزشی مورد امان نظر قرارگیرد ، مساله نحوه و طرز برخورد با دانش آموزان و دانشجویان و تدریس مسائل گوناگون است .

متاسفانه در ایران رسم براین بوده که معلم بعنوان یک فرد خشک و غیرقابل انعطاف ، جدی و گهگاه عصبی با شاگرد برخورد میکرده و شاگردان هم بکلاس میآمدند و هر چه معلم میگفت بدون چون و چرا میشنیدند و میرفتند دنبال کارشان و وجود فیزیکی شاگرد در کلاس مطمح نظر

بوده و اینکه او (شاگرد) جقدر از مطلب مورد تدریس را درک کرده زیاد پیگیری نمیشده . نتیجه این نوع تدریس هم بعنوان مقدمه‌ای بر سیستم آموزشی دانشگاه در بی سوادی شاگردان موثر بوده است . تخته سیاه و گچ تنها کمک معلم در تدریس بوده و اگر معلمی ذوق بیشتر داشته و قصدش " یاد دادن " فرضا در کلاس جغرافیا از یکدرد پرتقال بجای کره زمین و نشان دادن قطب شمال و جنوب و خط استوا استفاده میکرده است اما یک سؤال در اینجا مطرح میشود و آن اینست که چرا و چگونه کشورهای غربی صرفنظر از منابع درآمد مالی و غارت کشورهای عقب مانده این چنین پیشرفت کرده‌اند و موفق بحل معضلات و مشکلات گردیده‌اند ؟ چرا فارغ التحصیلان دانشگاهها و مدارس غرب صرفا " مدرک " نمیخواهند و مفهوم علم برای علم تا حدودی برایشان معنا دارد ؟ اگر فقط داشتن پول مطرح است کشورهای عرب نفتخیز میلیاردها دلار پول نفت عایدی سالیانه شان است ولی از نظر فرهنگی عقب مانده اند ، چیزی که در غرب در جوار سایر مسائل در مورد آموزش بکار میآید ، استفاده از تکنیک ها و روشهای جدید آموزش و تطبیق آنها با نیازمندی‌های جوامع خودشان است ، اساسی ترین تکنیکهای نوین آموزش که از آموزش قبل از دبستان تا آخر دانشگاه قابل استفاده و

اجراست ، تکنیک آموزش با صوت و تصویر است .

در بعضی موارد ، مساله استفاده از صوت و تصویر شاید چندان کار اساسی و مهمی بنظر نیاید ولی کسانی که با تدریس سروکار دارند میدانند که صرفا صحبت کردن سرکلاس و تدریس از این طریق چقدر شاگردان را خسته و کسل میکند و خود معلم نیز از آنچه که انجام میدهد چندان دلخوش و راضی نیست اما اگر بتوانیم از وسائلی استفاده کنیم که کسالت جسمی و روحی شاگرد را برطرف کند و در ضمن چیزی را که میخواهیم یاد بدهیم از طریق چشم و گوش بشاگرد بدهیم نتیجهای که عاید میشود بطریق اولی بهتر از تدریس صرفا شفاهی است . اثر تدریس از طریق سمعی و بصری با صوت و تصویر بمراتب اساسی تر و عمیق تر است .

تکنولوژی آموزشی در ابتدا با نام سمعی و بصری متولد شد . این رشته علمی هم مثل سایر علوم حالت شمشیر دولبه ای را دارد که هم میتوان در مسیر صحیح و هم جهت برآوردن حاجات در مسیر غلط از آن استفاده کرد ، در صورتی که این علم بعنوان وسیله ای جهت اجرای مقاصد ناصواب و خصوصا در جهت تغییر مسیر فکری شخص یا اجتماع بکار رود ، وسیله ای بسیار خطرناک و موحش است و باید مواظب بود که تنها مسائلی و اصولی که در جهت

بهبودی اوضاع و پیشرفت و تکامل قرار دارد با کمک این علم تدریس شود .

علم تکنولوژی آموزشی تنها در مدارس و دانشگاهها مورد استفاده نیست بلکه در سازمانهای دیگر چون ارتش و خصوصا در نیروی هوایی تعلیم و تدریس مسایل گونه گون مثل تعمیر هواپیماهای مافوق صوت و چگونگی دفاع و حمله و . . . . . نیز مورد استفاده قرار میگیرد .

این علم در ایران بسیار جوان است و سابقه آن بحد اکثر ۷ سال میرسد که دوره شکوفائی و کار کرد عملی آن از ۴ سال پیش شروع شده است ، تاسیس رادیو تلویزیون

آموزشی اولین قدم جهت شروع این علم در ایران بطور جدی بود ولی متأسفانه اکنون بعلت مسائل و مشکلاتی که رادیو تلویزیون با آن دست بگریبان است این قسمت فعال چون عضوی فلج و از کار افتاده تنها وبال گردن این سازمان است ، تهیه یک برنامه آموزشی کار چندان مشکلی نیست مسائل ابتدائی چون کارکردن و آشنائی با دوربین های مختلف و صدا برداری و استفاده از ضبط صوت قسمت اول تهیه این نوع برنامه‌ها است و دانستن تئوریهای مربوط با آموزش نیز قسمت دوم یا اساسی تر تهیه برنامه آموزشی است .

میدانیم که یکی از مهمترین اصول آموزش تکرار است و این اصل عینا در تکنولوژی آموزشی هم اجرا میشود ، اگر در ضمن تهیه برنامه و آموزش به نقاط حساس و بحرانی بر بخوریم جهت تسهیل در آموزش بایستی نقاط مهم را تکرار کنیم . اصل دیگر که هنگام تهیه برنامه باید رعایت شود اینست که بایستی جهت تهیه عکسها حتما از رنگهای زنده استفاده شود خصوصا زمانی که برنامه جهت کودکان تهیه میشود برای درک اثر رنگهای زنده ، اگر یکجفت کفش قرمز و یکجفت کفش تیره رنگ را جلوی کودکی بگذاریم ، بطور طبیعی ، کودک دست بسوی کفش قرمز رنگ دراز میکند ، میبینیم که طبیعتا در انسان خاصیت استفاده از رنگهای تند و زنده موجوداست و کودکان رنگهای زنده را دوست دارند و باین علت است که میباید از رنگهای زنده استفاده کرد . در قسمت صدا هم باید گفتاری را که میخواهیم تهیه کنیم برنامه را بطور کامل معرفی و تشریح کند ، موزیک هم بایستی حتما روی گفتار قرارگیرد منظور از موزیک ، موزیک مبتذل و یا حتما غربی نیست ، یک مثال موضوع را روشنتر خواهد کرد .

دانشجویان سال چهارم دانشکده خدمات اجتماعی از موضوعات مختلفی جهت تهیه پروژه نهائی (امتحانی)

بقیه در صفحه ۴۸

سؤال از استاد

مربیان محترم

در یکی از کلاسهای بازآموزی که در انجمن اولیاء و مربیان ایران تشکیل شده و پیرامون تعلیم و تربیت نوآموزان بحث بود در پایان جلسه بروال همیشگی سئوالات مطرح شد که استاد کلاس بدان پاسخ داد . مطلب زیر پیاده شده از نوار محاوره آخر وقت آن درس است . بامید آنکه شما نیز جواب بعضی از سئوالهای خود را یافته باشید .

انجمن اولیاء و مربیان ایران سئوالهای تربیتی و آموزشی را بصورت دلخواهتان (چه خصوصی و حضوری و چه در جمع خوانندگان مجله) پاسخ میدهد و حتی برای سهولت امر میتوانید با شماره تلفن ۳۱۰۳۰۱ تماس حاصل فرمائید .

سؤال : لطفا درمورد دزدی بچهها کمی بیشتر توضیح دهید و بگوئید ما بچه صورتی باید با این بچهها روبرو شویم ؟
جواب : بچهها معمولا تخیل پرداز هستند بعنوان مثال - یک چوب را اسب میپندارد و آنچنان با این چوب رفتار میکند و به او شلاق میزند و غیره که مثل این میماند که واقعا این چوب اسب میباشد . و یا مثلاً عروسک را بدست گرفته ، کفش مامان را پوشیده و به این عروسک آنچنان جان میدهد که فکر میکند حتما این عروسک جان دارد اگر این را وسعت دهیم باین نتیجه نیز خواهیم رسید که حتی برداشتن پول از کیف و یا برداشتن مداد از کیف همکلاسی در مدرسه دزدی نمیتواند باشد . و بیچاره چنین کودکی که معلمی ناآگاه داشته

باشند و این معلم از روی بی اطلاعی کیفهای شاگردان را گشته و با پیدا کردن مداد مثلا اعلام کند که حسن مداد را از کیف حسین دزدیده است و همین معلم است که سنگ دزدی را برای شاگرد میگذارد . پس چنین دزدیها در نتیجه دروغ پردازی و تخیل پردازیهای کودکان است اما ناگفته نماند که اگر بمرز بیماری برسد و تقریبا برای بچه نا بسامانی ایجاد کند باید جلوگیری شود .

سؤال : راه جلوگیری آن بچه صورت است ؟
 جواب : با محبت ، محیط امن ، صحبت با بچه ، تحقیق روی علم جرم ، رسیدگی به تکالیف بچهها که باید آنها را خواند و امضاء کرد ولی خط نباید زد ، می باشد .

سؤال : من تکالیف شاگردان را پس از مطالعه کردن امضاء میکنم اما یکی از شاگردان میگوید که مشق مرا باید خط بزنید و من برای اینکه او را از این فکر منصرف کنم به او میگفتم که حیف نیست که این دستخط زیبا را خط بزنم ولی او قبول نکرد و بالاخره امروز مرا مجبور کرد که مشق او را خط بزنم .

جواب : این میتواند زمینه‌ای برای بیماری باشد . زیرا من بکودکی برخورد کردم که شکایت کرده بود که معلم من مرا کتک نمیزند . بنابراین چنین حالت و عقیده‌ای میتواند زمینه‌ای برای خودآزاری باشد و وظیفه مربی و معلم این است که ببیند این

سؤال از استاد

— گچ را آماده میکرد و با خود میبرد و در کلاس قدم میزد و مواظب بود که کسی تا آمدن معلم پای تخته چیزی ننویسد . بنابراین میشود برای مثلا هر ۵۰ شاگرد خود ایجاد انگیزه کرد تا آنها علاقمند بدرس و مطالب شوند و یادمان باشد که نباید هیچگاه دو انسان را باهم بسنجیم بلکه هرکدام باید باخودش سنجیده شود .

سؤال : یکی از شاگردان من با اینکه درسش خوب است تکالیفش را انجام نمیدهد و وقتی که با مادر او صحبت کردم ، مادرش گفت که او وقتی بخانه میآید میگوید که معلم ما نیامده بود و یا اینکه مشق بما نداده است و دروغ های دیگر .

جواب : علت آن ممکن است بی علاقتی به تکلیف باشد . درمورد تکلیف شب تحقیقاتی کرده اند و به این نتیجه رسیده اند که چرا اصولا به بچه ها رونویسی و مشق میدهیم . در حالیکه باید از آنها کاری را بخواهیم که قدرت خلاقیت و ابتکار دانش آموزان برانگیزد . و یا به عبارت

کودک در چه جوی زندگی میکند و خانواده او بچه صورت است تا بتواند از بوجود آمدن چنین زمینه های جلوگیری کند .

سؤال : لطفا مرا در مورد آشنائی باین جو راهنمایی کنید . زیرا من در کارم تازه وارد هستم .

جواب : شما میتوانید برای بچه پرونده تشکیل دهید و والدین او را بخواهید و از آنها اطلاعاتی درمورد این بچه کسب کنید و مثلا با دانستن این موضوع که فرزند چندم خانواده است میتوانید متوجه شوید که اگر بچه آخری باشد امکان عامری و فرمانبرداری در او زیاد است و اگر جزء بچه های اولی قراگرفته میتواند دستور بدهد باشد .

یکی از بحث ها در تعلیم و تربیت ایجاد انگیزه است که این ایجاد برعکس آنچه که دیگران میگویند در گفتار مشکل و در کردار آسان است بعنوان مثال من چه موقع در این کلاس میتوانم وارد شوم و صحبت کنم ؟

بله آن زمانیکه شما بخواهید بنابراین این انگیزه است و یا معلم پسر من از روی آرا سه مبصر برای کلاس انتخاب کرد که اولی با ۱۴ رای و دومی با ۱۲ رای و سومی که پسر من بود با ۸ رای برای مبصری انتخاب شد همین انتخاب یک انگیزه برای پسر من بود که حتی در طول شب از خواب بیدار میشد که ببیند کی صبح میشود تا زودتر بمدرسه رود و ناگفته نماند که حتی تخته پاک کن و

دیگر تکلیف باید آنچنان شوق انگیز باشد که خود بچه بدنبال آن برود. آخه چرا وقتیکه بچه‌ای نمره ۲۰ از املاء گرفته است باید مشق بنویسد و یا چرا بچه‌ای که نمره صفر گرفته است باید ۱۰ یا ۲۰ بار از روی آن رونویسی کند؟ آیا اینها مغز بچه را علیل و معلول نمیکند؟ برای بوجود

آوردن ابتکار و خلاقیت در بچه‌ها باید شاگردان کلاس را طبقه بندی کرد و به هر گروه تکلیفی خاص بدهیم بعنوان مثال بیک گروه بگوئید که یکبار از این مطلب بنویسد ولی لزومی ندارد که گروههای دیگر نیز از روی آن مطلب بنویسند در حالیکه این

گروهها میتوانند تحقیقاتی در مورد مطالب مختلف بکنند و مشاهدات خودشان را روز بعد در کلاس بازگو کنند. یا شعری را از بر کنند، کتابی را خلاصه نمایند بنابراین شرط لازم و کافی برای تکالیف بچه‌ها مطالب و موضوعاتی است که باعث بوجود آمدن خلاقیت بجای حافظه بصری باشد باین صورت که خلق کنند و بعد در کلاس بازگو نمایند.

سؤال: آیا گروه بندی در کلاس بین بچه‌ها باعث اختلاف و بوجود آمدن عقده در آنها میشود؟

جواب: بهیچوجه، البته آگاهانه باید باشد و نباید بآنها بگوئید که این دسته گروه زرنگها، آندسته گروه تنبلها و دسته سوم گروه متوسطها باشند. اما کار هر کدام از این گروهها باید باهم فرق داشته باشد مثلا از یک گروه خلاصه یک کتاب را بخواهید، از یک گروه جمع آوری گلها را بخواهید از گروه سوم متنی در مورد برگها را بخواهید و غیره که این روش چون جالب است خود بخود بچه‌ها بطرف آن کشیده میشوند و یادمان باشد که نباید طرحی را که در دوران تحصیل خود ما پیاده کردند ما نیز آن طرح را در مورد شاگردان پیاده کنیم چنانکه حضرت علی (ع) میفرمایند: لا تقصر و اولادکم علی آدابکم فانهم یخلوقون لزمانه غیر زمانه: ای مربی، ای بقیه در صفحه ۲۵

مفهوم آموزش از نظر ما

نوشته : احمد مرشلی از سازمان آزادیبخش
فلسطین (از مجله بین المللی معلمین)

مرحله‌ای از مبارزه دائم برای آزادی میهن
از دست رفته و غصب شده ، ما برای ملت
خود مفهوم ویژه‌ای از آموزش را با توجه به

باآگاهی و استشعار نسبت به خصوصیت
مرحله‌ای از مبارزه‌ایکه ملت عرب فلسطین
از سی سال پیش با آن درگیراست ، یعنی

مقتضیات این مرحله از مبارزه و شرایط زندگی ملت مان تنظیم کرده‌ایم .

پایه این مفهوم بر اصول کلی زیر قرار دارد :

— دنیادرحال حرکت مداوم است و انسان و توده ها قدرت و توان آنها دارند که جهان را بشناسند و آنها را تغییر بدهند و ضمنا از قبول وضع موجود و سرخم کردن در برابر آن استنکاف میکنند .

— تاریخ عبارت از مجموعه‌ای از حوادث و رویدادها نبوده و همچنین مدار بسته‌ای نیست بلکه عبارت از تحولی است بسوی اهداف عالیتر . انقلابها نقش اساسی از لحاظ این تحول و نیز شکل تاریخ ایفا میکنند .

— انقلاب مسلحانه فلسطین تنها راه بسوی آزادی سرزمین مان و انسانهای مربوط بآن (فلسطینیها) میباشد . لازم است به نیازها و مقتضیات آن توجه نموده و آنها را تقویت کرد و آنها بسوی موفقیت و پیروزی رهنمون شد .

— ملت عرب فلسطین حق تعیین سرنوشت و سازماندهی آینده خود و میهن خود را دارد . پس از حصول آزادی کامل ، در فلسطین یک دولت عرب دموکراتیک حاکم خواهد بود که در آن کلیه شهروندان دارای امکانات و حقوق و وظائف یکسانی بدون توجه به جنسیت و رنگ پوست یا دین و مذهب خواهند بود .

— اعتقاد به وحدت و آزادی و هویت ملی عرب در یک میهن پان عرب متحد .

— پشتیبانی از نهضت های آزادیبخش ملی در جهان و همکاری با آنها و پشتیبانی از مبارزه آنها در راه آزادی و حق تعیین سرنوشت و عدالت و برابر حقوق و پیشرفت و ترقی .

در سیستم آموزشی مان ، ضوابط عینی زیر اساس کار است :

— آموزش بعدی است از زندگی و تنها محدود و مربوط به آماده ساختن برای زندگی نمیشود .

— آموزش فرایند پویائی از رشد است که ارتباط و پیوند نزدیکی با رشد علمی و فنی و اجتماعی دارد و مستلزم تطابق و بهنگام ساختن دائمی افکار و فعالیت‌های علمی مان میباشد و لذا برنامه‌ها و اجرای آنها بفواصل زمانی منظمی باید تحول یابد .

— تشویق و گسترش تجارب و تحقیقات پداگوژیک برای بهبود دائمی کارآموزی در کلیه سطوح و استفاده عملی وسیع از نتایج تحقیقات سودمند در آموزش نسل جوان .

— مطابقت دادن آموزش و پرورش با نیازهای فعلی و آتی ملت عرب فلسطین و آموزش کادرهای آگاه و تحصیل کرده برای مرحله آزاد ساختن سرزمین فلسطین و مرحله بعد از آن .

— از میان بردن جدائی بین آموزش در

مدرسه و آموزش در خانواده و در اجتماع و ایجاد شرایط و وسائل مناسب از نظر خودآموزی بمنظور شناخت و شکوفائی استعداد و توانائی افراد و قدرت یدی و سایر توانائیهای که فرد با استفاده از آنها بتواند پس از ترک مدرسه به آموزش و تکمیل اطلاعات و مهارت خود ادامه دهد .

— توجه خاصی به مبارزه با بیسوادی و آموزش پایه و آموزش مستمر و مداوم بزرگسالان مبذول گردد .

— اعمال اولویت از لحاظ اصل برابری امکانات و رفتار در مورد پسرها و دخترها .

— توسعه در اشاعه حس مسئولیت اخلاقی و اشکال دموکراتیک در محیطی سرشار از روح رفاقت در زمینه روابط انسانی با توجه به موازین فردی و دستجمعی از نظر اخلاق و رفتار و زندگی عملی .

— توسعه رشد موزون و هماهنگ فرد از لحاظ جسمی و روحی و اجتماعی و عاطفی — رشد استعداد و قابلیت ها و تشویق معلولین جسمی و روحی در حدود توانائی و امکانات آنان .

اصول فوق الذکر را ما در میان فرزندان ملت مان و معلمین و در میان اطفال مان در جمع خانواده شان — در محل های تشکیل مجامع و در مدرسه با توجه به امکانات و میزان تاثیر و کارآئی و نتیجه این فعالیتها . متقابلا فرزندان ملت ما نیز نسبت بانقلاب فلسطین بعنوان راه بسوی آزادی و تعالی

و سازماندهی آینده و تاریخ اعتماد دارند . آنان زندگی و کلیه نیروهای خود را در خدمت انقلاب قرار میدهند و بصورت پزشک و مهندس و معلم و کارگر و دهقان و روشنفکر و سایر گروهها خدمت میکنند . و بهمین دلیل است که فرزندان ملت ما علاقه خاصی نسبت بآموزش در کلیه رشتهها و زمینهها مبذول میدارند تا بتوانند پاسخگوی نیازها و مقتضیات آینده باشند .

نسبت کودکان ملت عرب فلسطین که در مدارس تحصیل میکنند خیلی بیشتر از کشورهای در حال توسعه است با وجود اینکه پراکندگی جمعیت و شرایط سخت زندگی موانع عمده ای در این راه هستند در هیچیک از کشورهای رو برشد نسبت دانشجویانیکه از تحصیلات دانشگاهی بهره مند هستند بیای ملت عرب فلسطین نمیرسد .

علیرغم توجه سازمان ما بآموزش و گسترش آن در میان ملت عرب فلسطین ، برادران و خواهران ما که در سرزمینهای اشغالی زندگی میکنند با مسائل جدی و مشکلی از نظر آموزش و آموزش فنی و حرفه ای روبرو هستند و مجموعه این مسائل وضعی بوجود آورده است که جا دارد مورد توجه کلیه نیروها ی شیفته آزادی و مدافع حقوق بشر قرار گیرد .

مسائل مذکور را میتوان بترتیب زیر خلاصه نمود :

سوق میدهد .

— فقدان مدارس ابتدائی و ساختمان برای مدارس موجب میشود تعداد بیشتری از کودکان از حق تحصیل محروم میگردد .

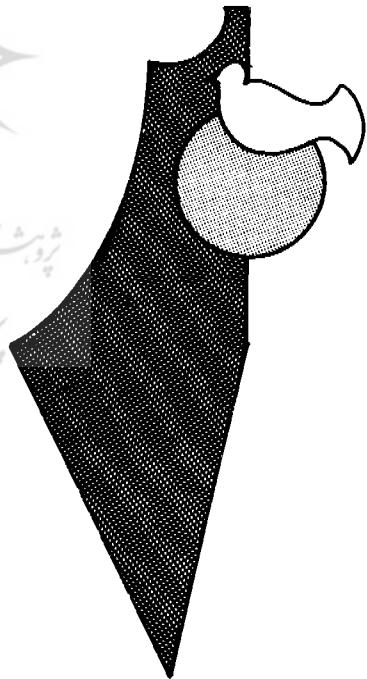
— تورم شدید قیمتها و شرایط بد اقتصادی سبب میشود که کودکان از ادامه و تکمیل تحصیلات محروم گردیده و محض پایان تحصیلات ابتدائی و دوره اول متوسطه مدرسه را ترک گفته و روانه بازار کار گردند

— مقامات اشغالی اسرائیل با تعیین سهمیه محدود ، مانع تحصیل دانشجویان فلسطین در موسسات دانشگاهی کشورهای خارج گردیده و از لحاظ بازگشت آنها بسرزمین آبا و اجدادی خود نیز ایجاد مشکل مینمایند و در نتیجه بسیاری از این جوانان نمیتوانند بمیهن خود بازگردند و این خود سبب میشود که مناطق اشغالی از کادریهای آموزش دیده و متخصص و از خصوصیت عرب خود محروم گردد .

— در چند دانشگاه و مدرسه عالی که در سرزمینهای اشغالی وجود دارد مقامات اشغالی اسرائیل از لحاظ وارد نمودن وسائل آموزشی مشکلات شدیدی بوجود میآورند و در نتیجه دانشگاهها ناگزیر میشوند که حق ثبت نام را بالا ببرند تا آنجا که اکثر دانشجویان از پرداخت آن عاجز میمانند و بدین ترتیب امکان پایان تحصیلات خود را در این موسسات از دست میدهند .

— از زمان اشغال ماوراء اردن و سرزمین غزه در سال ۱۹۶۷ ، اسرائیل عمدا برنامههای آموزشی را تغییر داده و موارد و مطالب خلاف واقع و کاذب در آنها وارد کرده است و بدین ترتیب میکوشد ساکنین این مناطق را از حق تحصیل با توجه به روح هویت ملی آنها محروم ساخته و آنها را از تعلقات ملی نسبت به جهان عرب و میراث تمدن عرب منفک سازد .

— فقدان مراکز آموزش حرفهای و مدارس و موسسات عالی تخصصی و دانشگاهها همه ساله هزاران متعلم را (پس از پایان تحصیلات ابتدائی) بسوی بازار کار تولیدی اسرائیل (در قبال مزد قلیلی)

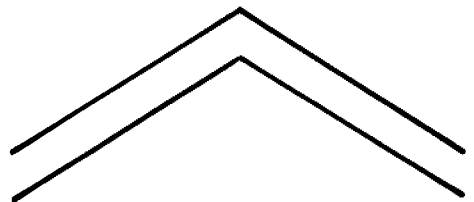

گستاخولبون میگوید :

" گاهی ممکن است رفتار ناظم ویا معلم مدرسه بگونه‌ای باشد که آنانرا درنظر شاگردان بصورت دشمن و فردی کینه‌توز جلوه دهد ، و بجای آنکه میان شاگردان ومعلم وناظم ، صمیمیت وهمکاری برقرار شود نفرت وکینه میان آنها مبادله گردد .
معلمان تصور میکنند که وظیفه منحصر آنها الفاء درس و انتقال معلومات ومعارف به

اذهان شاگردان است وهیچگونه وظیفه و نقشی در سازمان دادن به جهات انسانی واخلاقی آنها ندارند .
" اگر معلمان ، فلسفه عالی تعلیم وتربیت را - که صرفا متکی به مطالعات علمی

گذرانده و سپس تن باین مسئولیت بدهد ؟ البته واضح است که یک فرد مبتدی نمیتواند این کار را انجام دهد ! درمورد تربیت مربی دقیقاً نقش یک نجات غریق را داراست و عیناً در مثال فوق باید دوره‌های آموزشی را گذرانده باشد یعنی برنامه‌های تربیتی را در مورد خود ابتداءً انجام داده باشد .

امام علی علیه‌السلام فرموده‌اند : کسی که میخواهد خودش را مربی مردم قرار دهد ، پس باید از نفس خویش شروع نماید قبل از اینکه بخواهد دیگران را تادیب کند .

(نهج‌البلاغه صبحی صالح - حکمت ۷۳)
و بالاخره باید گفت :

"ذات نایافته از هستی بخش

کی تواند که شود هستی بخش"
(ب) مربی باید : "سوز" داشته باشد .

فردی که میخواهد مربی باشد باید دلش بحال متربیان خود بسوزد یعنی برای تربیت آنها ارزش یک حیات را قائل باشد و بکوشد تا آنها را حیات بخشد و نه تنها این مساله را سبک نگرفته بلکه ، تمام همتش همین باشد و بس .

این مساله بخوبی در تاریخ پیامبراسلام مشاهده میشود ، چنانچه در قرآن میخوانیم .

" پیامبری از خودتان برای شما آمد که رنج کشیدن شما برای او سخت و او بر شما حریص و به گروندگان مهربان و رحیم است " .

وتحقیقات نظری نیست باز یابند ، متوجه میگردند که ارزشهای اخلاقی و انسانی هموزن با ارزشهای علوم و سایر مسائل دیگر و یا برتر از آن است ، لذا باید ارزشهای اخلاقی را بیش از هر امر دیگر ارج نهاده ، هیچ جامعه ای نمیتواند به زندگانی و حیات اجتماعی خود ادامه دهد مگر آنگاه که مبانی عمومی انسانی و الگوهای عالی را که سازنده عادات اخلاقی است - شناسائی کرده و خود را موظف به همگامی و هماهنگی با آنها بداند " (نقل از صفحه ۱۳۷ کتاب اسلام و تعلیم و تربیت به نقل و تلخیص از صفحات ۳۳۹-۳۴۱ کتاب روح‌التربیه) .

بنابراگفته فوق از منهای بی نهایت تا بعلاوه بی نهایت ، یعنی از شقاوت تا سعادت یک جامعه در گرو تربیت آن جامعه است .

در اینجا پرتوی از خصوصیات یک‌مربی را از دیدگاه قرآن و نهج‌البلاغه برای شما بیان میداریم .

الف (مربی باید : "خودساخته" باشد . برای روشن شدن مطلب مثال زیر را ارائه میدهیم :

کار یک نجات غریق این است که ضمن مواظبت از محیط استخر یا پلاژ جان شناگران مبتدی را از خطر مرگ حفظ کند .

حال آیا یک فرد مبتدی میتواند این مسئولیت بزرگ را به عهده بگیرد ؟ یا اینکه باید دوره‌های آموزشی مفصلی را

خود به فرعون بنمایم . پس برخیز و بسوی فرعون حرکت کن بدرستی که او سرکش است " .

موسی بلافاصله از خداوند میخواد :
" خداوندا ، سینه مرا باز کن و کار را برای من آسان کن " .

(آیات ۲۳-۲۶ - سوره طه)

میبینیم موسی ، زمانی که میخواد فرعون را از فساد اخلاقی نجات دهد و او را بسوی کمالات انسانی راهنمایی کند ، از خداوند " بزرگی روح " را درخواست مینماید .

خداوند در رابطه با پیامبر اکرم (ص) میفرماید : " آیا ترا سینه گشاده نداده ایم . (آیه ۱ - سوره انشراح)

در جای دیگر باز مشاهده میکنیم :

" توای پیامبر بخاطر عدم ایمان کفار به گفتار تو ، آنقدر اندوهگین شدهای که نزدیک است نفس خود را هلاک گردانی " .
(آیه ۶ - سوره کهف)

آنچه در این آیات جلب نظر مینماید پیامبر بیش از حد به تربیت افراد جامعه خود تاکید داشته تا آنجائی که در اثر رنج و اندوه گام به گام به هلاکت نزدیک میشده است .

امام علی علیه السلام میفرماید : " پیامبر طیبی بود که دور میزد و دنبال مریض میگشت " .

(نهج البلاغه صبحی صالح - خطبه ۱۰۸)
این مطلب خود اشاره ای به تاکید پیامبر در امر تربیت جامعه است . بنابراین یک مربی باید در کار خود دلسوخته بوده تا بتواند بیشترین اثر وجودی را داشته باشد .

پ (مربی باید "روح بزرگ" داشته باشد .
در زمینه تربیت مشکلات و مصائب بسیاری وجود دارد که مربی باید خود را با آنها وفق دهد ، لازمه این توافق بزرگی روح و سعه صدر است .

در این رابطه نظری به داستان موسی میاندازیم : خداوند در آیات قرآن کریم گفتگوی خود و موسی را ذکر نموده است ؛ تا آنجا که بوی میگوید :

" ای موسی میخواهم ترا بعنوان آیت بزرگ

میسازند .

در این مورد مبینیم . امام علی (ع) برای دلگرمی آن کودکان ، خود را همبازی با آنها قرار میدهد .

شاهدی دیگر : روزی پیامبر پس از فتح مکه سوار مرکب برهنه‌ای بودند و یکی از اصحاب بایشان گفت : " ای پیامبر خدا امروز ، روز پیروزی تو است ، چرا سوار این مرکب برهنه هستی ؟ و پیامبر در جواب وی میگویند ، توهم بیا و پشت سر من سوار شو " نمونه‌های بسیاری در این رابطه وجود دارد که از ذکر آنها خودداری میکنیم . اما نتیجه ای که میتوان گرفت اینست : مری باید در زمینه تربیت ، گویانکه بسیار با فضیلت و علم هست ، لکن خود را بزرگ ندیده و حتی در حد لزوم خود را کوچک نماید .

ث) مری باید "اخلاص" داشته باشد . میدانیم که در اسلام ارزش عمل تنها به نیت آن است . آن عملی که نیتش نیل به خداوند است ، مورد قبول و در غیر اینصورت مردود خواهد بود . پیامبران الهی دعوت بسوی خداوند را تنها بخاطر فرمان خدا انجام میداده‌اند و در نظر آنها ارزشهای مادی مطرح نبوده .

زمانی که یونس با روی گردانی امتش مواجه میشود میگوید :

" من که در مقابل این دعوت از شما چیزی نخواستام ، چرا بحرفم گوش نمیدهید ؟

آنچه از آیات فوق در مییابیم : مریان آسمانی که بهترین تربیت کنندگان بشر هستند از " سعه صدر " و یا " روح بزرگ " بهره مند بوده‌اند .

ت) مری باید " بدون تکلف " باشد .

فردی که میخواهد مری شایسته‌ای برای افراد باشد ، باید تکلف (تکبر) را از خود دور کند .

در اینجا چند نمونه از تاریخ اسلام را برایتان ذکر میکنیم :

روزی پیامبر اکرم سجده نمازشانرا بسیار طول دادند بطوری که پس از نماز ، اصحاب پرسیدند ای پیامبر چرا اینقدر در سجده ماندید ؟ و ایشان در جواب آنها فرمودند ، کمر من میدان ورزش کودکان و نمیخواستم بازی آنها را شکسته باشم ! مشاهده میکنیم که پیامبر برای جذب کودکان بطرف خود ، تا حد میدان ورزش خود را پائین میآوردند و هیچگاه در مقابل آنها نمیگویند ، من پیامبر خدا هستم ، از روی کمر من پائین بروید .

امام علی علیه‌السلام میگویند : هرکسی که بچه کوچکی دارد ، باید خود او هم کوچک بشود ، به مصداق گفتارشان روزی با چند بچه کوچک یتیم برخورد میکنند و امام (ع) سعی در خوشحالی آنها را داشته ولی ایشان از فرط ناراحتی نمیخندیدند تا اینکه امام (ع) صدای گوسفندی را از خود در میآوردند و آن کودکان یتیم را خوشحال

پاداش من با خداوند است و او مرا امر کرده
تا از مسلمانان باشم .

(آیه ۷۲ - سوره یونس)

در آنجا که نوح با سرکشی قومش روبرو است
و آنها را از عذاب اقوام گذشته خبر میدهد
با آنها میگوید : " من از شما پاداشی
نمیخواهم ، پاداش من با آن کسی است که
مرا آفریده ، آیا نمیاندیشید ؟ "

(آیه ۵۱ - سوره هود)

صالح ، لوط ، شعیب و بالاخره پیامبر اکرم
هریک با امت خود این سخن را گفته اند .

(بترتیب آیات ۱۴۵ - ۱۶۴ - ۱۸۰ سوره
شعراء - آیه ۴۷ - سوره سباء)

پس پیامبران الهی میکوشیده‌اند تا این
نیت اصیل خود را که خداگونه بودن حرکت
آنهاست به امت خود بفهمانند و ما در اینجا
این نتیجه را میگیریم که مریبان باید در
عمل خود خلوص نیت داشته باشند یعنی
تنها کار خود را برای خداوند انجام دهند
و به دیگران نیز بیاموزند تا کار را برای خدا
انجام دهند و بس .

ج) مریبی باید "دقیق" باشد :

مریبی باید ضمن اشتغال بکارها و مسئولیتهای
بزرگ از مسائل کوچک غافل نماند .

"اوضن اینکه رسول بود اهل خانواده اش را
بنماز و زکات دعوت مینمود "

(آیات ۵۴-۵۵ - سوره مریم)

یعنی با اینکه مسئولیت هدایت جامعه را
بعهده دارد ، از تربیت افراد خانواده اش

غافل نشده است .

امام علی علیه السلام میگویند: ای مالک کارهای بزرگ مملکتی ترا از مسائل جزئی باز ندارد .

پس یک مربی باید تمام جوانب کارش را به دقت مورد رسیدگی قرار دهد مبادا یک مساله ظاهرامهمی او را از کار کوچکی باز داشته که در نتیجه آن حتی مسائل تربیتی او بی فایده و عقیم خواهد ماند .
(چ) مربی باید " مشورت " کند .

میدانیم در اثر فکر و اندیشه انسانها رشد میکنند و به همین خاطر است که قرآن دستور میدهد :

" ای پیامبر با مردم مشورت کن "

(آیه ۱۵۹-سوره آل عمران)
تا در اثر این مشورت امت اسلامی خود را رشد اندیشه داده باشی .

در گفتگوی ابراهیم و پسرش ، این مساله بخوبی بچشم میخورد ، ابراهیم میگوید :

" ای پسرم در خواب بمن گفتند که باید ترا در راه خدا قربانی کنم ، نظر تو در این مورد چگونه است ؟ "

(آیه ۱۰۲-سوره صافات)
پس مربی باید با متریان خود مشورت نماید و تا آنها را فکر کردن بیاموزد و البته پس از این مشورت با توکل بخداوند تصمیم گرفته و انجام دهد .

(ح) مربی باید " پیشقدم " باشد .
امام علی (ع) میگویند : "مربی باید مردم

را با رفتارش ادب کند قبل از آنکه بخواهد آنها را با زبان راهنمایی کند ."
(حکمت ۷۳- نهج البلاغه صبحی صالح)
مطلب روشن است ، اگر فردی بخواهد مساله‌ای را به دیگری بیاموزد از راه عمل بسیار ساده میشود اینکار را انجام داد . علتش این است که طرف مقابل حسن عمل را مشاهده میکند ولی اگر بخواهد با زبان به او بگوید ، فرد مورد تربیت باید حسن عمل را تصور کند که مسلماً اثر اولی بیشتر خواهد بود .

بنابراین مربی باید در مسائل تربیتی خود پیش قدم باشد تا بتواند اثر بیشتری در فرد مورد تربیت بگذارد .

(خ) مربی باید " از مردم ، در مردم ، با مردم " باشد .

توضیح این مساله بسیار روشن است و در آیات قرآن کریم بسیار بچشم میخورد که پیامبرانی فرستادیم ، از خود شما ، با خود شما و بالاخره در گروه خودتان که نشان دهنده این است ، مربی باید از این خصوصیات بهره مند بوده تا بتواند بهتر با زبان مردم برای آنها صحبت کند و درد آنها را درک نماید و خودش در شرایط مساوی با افراد مورد تربیت باشد که در نتیجه آن کارآئی تربیتی افزایش خواهد یافت .

والسلام علیکم ورحمته‌اله

بنام خدا

صفحه سفیدی که در مقابل شما قرار دارد ، برای شما گسه مسائل ومشکلات تربیتی و آموزش فرزندان خود ونیز پیشنهادات و راه - حلهائی که به نظرتان میرسد برای ما بنویسید .

پیوند ما بااین ارتباط محکمر میشود و شما که اولیاء ومربیان فرزندان هستید یا تلاش وارتباط بیشتر در پیدا کردن راههای مناسب میتوانید در یاری ما سهم بزرگی داشته باشید . انشاءالله که اینطور خواهد شد .

تاکید

شپږو، شکاره علوم انسانی و مطالعات فرهنجی
پر تال جامع علوم انسانی

جای نمبر

انجمن اولیاء و مربیان ایران

نشانی : تهران ، دروازه شمیران ، خیابان فخرآباد کوی ۱۵ صندوق پستی : ۱۳/۱۲۵

کد پستی ۱۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تاریخ

مهره پستی

غربی همه مدارس را قالبی ، تقلیدی و یکنواخت ساختند این تبعیت کورکورانه و عاری از تامل و تعمق ، نظام آموزشی کشور را با چنان بحرانی روبرو ساخته که بدست آوردن سررشته‌ای از کلاف سردرگم آن را جهت اصلاح و انتظام امور مدارس ، دشوار و تقریبا غیر ممکن گردانیده است . در سالهای اخیر تجویز نسخه‌هایی مانند نظام جدید آموزشی و ایجاد دوره راهنمایی تحصیلی به لحاظ آنکه تقلیدی نا بخردانه بی ریشه و فاقد استفاده از اطلاعات تجربی لازم بوده است نه تنها دردی را دوا نکرده بلکه نارسائیه‌ها و بن بستهای متعددی را نیز بوجود آورده است .

که کودک را عملا با زندگی حقیقی مواجه ساخته و وی را قادر میسازد که توانائیهای خاصی برای تطبیق دادن خود با شرایط محیطی کسب نماید در رابطه با پایگاه دوم لازم است توضیحی داده شود مدرسه ساده ترین و در عین حال حیاتی ترین واحد در هر نظام آموزشی است . پویائی و تحرک هر نظام آموزشی را میتوان در سیمای مدارس آن نظام جستجو کرد بعبارت دیگر مدرسه ، آئینه تمام نمائی است از هر نظام آموزشی و توان و تحرک در مدرسه بآمال نمایانگر حرکت سازنده آن نظام است ، در کشور ما مدرسه از دیر باز نه تنها محلی برای تلمذ و آموختن بوده است بلکه مکانی برای عبادت ، کسب فیض و سیر در عوالم متعالی روحی و عاطفی نیز بحساب میآمده است . بدین جهات بوده که آن را مکانی مقدس و دارای ارزش و اعتباری معنوی و روحانی میدانسته اند .

تغذیه کودکان

بقیه از صفحه ۱۷

۵- هر غذای جدید را قبل از آنکه شیر مادر را بخورد شروع کنید و وقتی که به طعم غذای جدید عادت کرد غذا را بعد از هر بار تغذیه با شیر مادر باو بدهید .

۶- تغذیه با شیر مادر باید تا زمانیکه ممکن است ادامه یابد و از شیر گرفتن را بتدریج شروع کنید .

متاسفانه در سالهای بعد از نهضت مشروطه دست اندرکاران تعلیم و تربیت در ایران در تدوین و نظام آموزش چنان سریع به تقلید نا آگاهانه از مدارس خارجی پرداختند که ترکیب سنتی مدارس کشورمان در هم ریخت و در فاصله کوتاهی بدون توجه بسوابق متمدن فرهنگی و ریشه‌های تاریخی آن صرفا براساس الگوهای آموزش